

Derleme

MADDE VE MADDE KULLANIMI İLE MÜCADELEDE ULUSAL POLİTİKA VE STRATEJİ ÖNCELİKLERİ

Priorities of National Policy and Strategy in Combating Drugs and Drugs Abuse

İbrahim CILGA*

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

ÖZET

Avrupa Birliği'nin madde ile mücadele eylem planı disiplinler arası, bütüncül çok sektör- lü ve anahtar olarak, talebin azaltılması, arzın azaltılması ve kaçakçılıkla savaş, uluslar arası işbirliği, ulusal düzeyde ve Birlik düze- yinde eşgüdümü temel alan bileşik bir yanıtın önemini vurgulamaktadır. Madde ile Mü- cadele Avrupa Birliği Eylem Planı; bilgilen- dirme, talep azaltılması etkinliği, narkotik ilaç ve psicotropik maddelerin kaçakçılığı- nın azaltılması için etkinlik, uluslararası dü- zeyde etkinlik, eşgüdüm alanlarını içermek- tedir. Bu makale, Türkiye için madde ile mü-

cadele ulusal politika ve strateji planı mode- lini kapsamaktadır. Uluslar arası sahnede, saygın bir yere sahip olmak ve ulusal çıkar- lara etkili bir şekilde gerçekleştirilecek poli- tika yürütmek için, ulusal gücün bir bü- tün olarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: *Madde ile Mücadele Ulusal Politika ve Strateji Planı*

ABSTRACT

EU action plan to combat drugs stresses the need for a global, multidisciplinary and integrated response based on the following four key elements: demand reduction, supply reduction, the fight against illicit traffick- ing and international co-operation and co- ordination at national and union level. The EU Plan to Combat Drugs further covers the following areas: information sharing, action on demand reduction, action on reduction of illicit trafficking in narcotic drugs and psy- chotropic substances, action at international level and co-ordination. This article focuses on Turkey's national policy and strategy plan to combat drugs. In order to occupy a promi- nent position on the international scene and to be able to conduct a drugs policy to ef- fectively realize national interests, national power must be developed as a whole, be- cause on the international arena and Euro- pean Union, power is still the most important factor.

Key Words: *National Policy and Strategy Plan to Combat Drugs.*

GİRİŞ

Türkiye; AB sürecinde aday ülke olarak katılım ortaklığı belgesinde geliştirilen ulusal programda Adalet ve İçişleri Ko- misyonu kapsamında uyumlu hale geti- rilmesini kabul etmiştir. Madde Bağım- lılığı alanındaki "Uyuşturucu Madde

Kullanımı ile Mücadele, Takip ve Yönlendirme için Ulusal Politika ve Stratejiler Belgesi"ni (1998) gözden geçirerek kısa vadede "Madde ile Mücadelede Avrupa Birliği Eylem Planı (2000-2004) ile uyumlu hale getirilmesi benimsenmiştir. Uyumlaştırma ve geliştirme çalışmaları çerçevesinde ulusal çalışmalar; eylemler ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Madde ile Mücadelede Avrupa Birliği Eylem Planında (2000-2004) yer alan; Avrupa Birliğinde madde tüketimi ve kaçakçılığındaki son eğilimler, Madde ile mücadelede Avrupa Birliği yaklaşımı, Değerlendirme, Yeni zorluklar, Amsterdam Anlaşması ile sağlanan yeni yasal çerçeve, Özel hedefler bölümlerinde yer alan temel amaç ve hedefler düşüncelerden yola çıkılmıştır. Türkiye'nin kendine özgü çalışmaları; tarihsel birikimleri; oluşturulan mevzuat; madde kaçakçılığı ve tüketimi ile ilgili geliştirilen politikalar ve uygulamaları; Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele, Takip ve Yönlendirme Üst ve Alt Kurullarının kurumsallaşması; oluşturulan Ulusal Politika ve Stratejiler Belgesi ile ona bağlı olarak gerçekleştirilen değerlendirilmiştir. Değerlendirme çalışmalarını kapsamında, ulusal politika ve strateji belgesinin Avrupa Birliği eylem planı ölçütlerine göre geliştirilmesi temel alınmış, madde kaçakçılığı ve tüketimi alanlarında Türkiye'nin kendine özgü konumu, sorununun yapısal boyutları ve görünümü, duyulan gereksinimlerin nitelikleri dikkate alınarak ulusal politika ve stratejiler ile ulusal aktivitelere yol gösterecek açılımlar geliştirilmiştir. Hazırlanan yeni raporun içeriği ve niteliği, aday ülke olan Türkiye'nin "Avrupa Birliği Müktesabatının üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı" kapsamında taahhüt ettiği kısa dönemli so-

rumluluklardan birisi olarak gerçekleştirilmiştir.

YENİ BOYUTLAR

Türkiye Cumhuriyeti bilimsel uygulamalardan gelen kendi birikimleri ve uygulamaları ışığında, madde kaçakçılığı ve madde tüketimi konularında mücadele, önleme, koruma ve rehabilitasyon boyutlarında gerçekleştirdiği çalışmalarında; sistemci, bütüncü, disiplinler arası, çok sektörlü, çoklu iletişime ve etkileşime dayalı yaklaşımı benimser. Madde kaçakçılığının ve madde kullanımının önlenmesi doğrultusunda toplumun ve insanın yüksek yararının gözetilmesi, ulusal ve uluslararası düzeylerde toplumların ve insanların sağlığının korunması, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden sağlıklı, bağımsız, yaratıcı, üretken, nitelikli çocukların ve gençlerin yetiştirilmesi temel alınır. Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi ilke ve standartları doğrultusunda çocuklara ve gençlere daha iyi yaşama, korunma, yetişme ve katılım fırsatları sağlayarak toplumsal yaşama etkin olarak katılmalarını sağlayacak programların ve projelerin gerçekleştirilmesini öngörür. Uluslararası Gençlik Yılı İlkeleri (1985) olan: gelişme, katılım ve barış ilkeleri doğrultusunda gençlerin her alanda ve her düzeyde sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirilmelerinin eğitim yoluyla sağlanması düşüncesi politika ve stratejilerin özünü oluşturmaktadır.

Politika ve stratejilerde öncelik verilecek konular:

1. Madde kaçakçılığının ve kullanımının önlenmesi için talebin azaltılması,

2. Madde arzının azaltılması ve kaçakçılıkla savaşın etkin bir düzeyde sürdürülmesi,
3. Madde kullanımının tüm nüfus açısından önlenmesi,
4. Risk gruplarının korunması için tüm vatandaşlarda mücadele ve önleme çalışmalarına katkı verecek bir güç oluşturmaya olumlu yönde ve toplum yararını gözeterek değer, tutum ve davranışların geliştirilmesidir.

Politika ve stratejilerle varılmak istenilen hedefler;

1. Madde kaçakçılığının ve kullanımının önlenmesi için yaklaşımlar resmi, gönüllü ve özel kurumsal yapıların geliştirilmesi amacıyla tüm sektörlerde mevcut birimlerin yapı ve işleyişlerinin her yönden güçlendirilmesi,
2. Bilimsel ve teknolojik donanımın geliştirilmesi, insan kaynaklarının nitelik ve nicelik olarak yükseltilmesi, ortak politika ve stratejilere göre eylem yönetilmesi,
3. Madde kullanımının önlenmesi, tüm nüfusun ve risk gruplarının korunması, risk gruplarıyla ilgili tüm tarafların daha etkin çalışmalar yapmaları için yeni organizasyon ve hizmet kuruluşları oluşturularak etkili ve güçlü bir kurumsal ağı geliştirilmesi,
4. Yeni yapılar içinde koruma, önleme ve eğitim çalışmalarında profesyonel olarak çalışacak uzman ve nitelikli personelle desteklenmesi,
5. Oluşacak yeni kurumsal yapıların işlevsel bir sistem olarak işlemesi ve aralarında bütüncü, çok sektörlü,

işbirliği içinde çalışma ve ortak bir veri tabanı oluşturularak çalışma düzeninin oluşturulmasıdır.

Politika ve stratejiler kapsamında sağlanacak gelişmeler aşağıda belirtilmiştir;

1. Madde kullanımı riski ve eğilimi içinde olanların önlenmesi, akut ve kronik aşamada bağımlı olanların tedavisi ve rehabilitasyonu için mevcut kurumsal yapıların güçlendirilmesi,
2. Alt yapı olanaklarının artırılması, nitelikli uzman personel yönünden desteklenmesi, yetiştirme, geliştirme, araştırma, eğitim ve hizmet yönlerinden güçlendirilmesi,
3. Tedavi sonrası süreçlerde yeniden bağımlılık içine girilmemesi için tedavi sonrası hizmet boyutunun geliştirilmesi, tedavi sürecindeki bağımlıların toplumsal yaşama yeniden uyum ve katılımlarını sağlayacak sosyal destek mekanizmalarını harekete geçirecek hizmet birimlerinin oluşturulması,
4. Türkiye' de madde bağımlılığı ile etkin bir mücadelede geniş, bileşik ve birbirini tamamlayan zihniyet, yapı ve uygulamaları geliştirerek taraflar arasında iş bölümü, bağlantılı çalışma, işbirliği ve eşgüdümün sağlandığı bir yaklaşımın uygulamaya dönüştürülmesi,
5. Tüm dünyada ve Türkiye' de madde kaçakçılığı ve kullanımı yönünden etkin bir savaşın gerçekleştirilmesi yoluyla özgürlük, adalet, güvenlik ve refah düzeyinin yükseltildiği güvenli, nitelikli bir yaşamın sağlanması, toplumun ve insanın mutluluğunun gerçekleştirilmesi,

6. Kaçakçılıkla savaş ile madde kullanımını ve bağımlılığını önlemeye yönelik bütüncü, sistemci, çok taraflı olarak merkezi yönetim, yerinden yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla eylemlerin gerçekleştirilmesi,
7. Ulusal ve uluslararası eylemlerde; bilgilendirme etkinlikleri, talebin azaltılması etkinlikleri, narkotik ilaç ve psikoaktif maddelerin kaçakçılığın önlenmesi etkinlikleri, ulusal eylem planı, uluslararası düzeyde etkinliklerin (UNDCP, Türkiye Cumhuriyeti, balkanlar, orta doğu, Asya ülkeleri vb.) gerçekleştirilmesi,
8. Avrupa birliği sürecinde Avrupa Madde Ve Madde Bağımlılığı İzleme Merkezi ve Avrupa Madde Bağımlılığı Birimi, Avrupa Polisi ile işbirliği içinde çalışma sürecinin karşılıklı işbirliği ilkeleri ve üyelik doğrultusunda gerçekleştirilmesi her alanda ve her düzeyde eşgüdüm ve işbirliği içinde çalışılmasıdır.

TÜRKİYE' DE MADDE TÜKETİMİ VE KAÇAKÇILIĞINDA SON EĞİLİMLER

Türkiye madde kaçakçılığı açısından bir geçiş ülkesi olma konumu nedeniyle, kaçakçılığın önlenmesi doğrultusunda etkili ve sonuç alıcı bir yapılanma geliştirmiştir. Asya'dan batıya doğru yoğunlaşan yasadışı madde ticaretinin önlenmesi konusunda güvenlik önlemleri etkili bir şekilde sürdürülmekte olup, başarılı sonuçlar alınmaktadır. Türkiye' de madde arzının önlenmesi ve piyasanın oluşturulmasıyla etkili bir mücadele sürdürülmektedir.

Madde tüketimi yönünden Türkiye' de en yaygın kullanımı olan maddeler alkol

ve sigaradır. Alkol tüketiminde değer, tutum ve davranışları sosyo-kültürel yapılar yönlendirmekte olup, alkol tüketim miktarı, eğilimleri ve genç yaşta kullanma alışkanlığının kazanılması eğilimleri sürmektedir. Türkiye' de sigara tüketimi giderek artan bir düzeye ulaşmakta olup, erken yaşta sigaraya başlama eğilimi önemli risk alanı olarak gözlemlenmektedir. Tütün üretimi ve sigara üretimi konusunda devlet kontrolünde bulunan tekelci yapılar, son yıllarda özelleştirme düzenlemeleri nedeniyle uluslararası pazara açılmış üretim ve tüketim piyasası bağımlılık eğilimlerini arttıracak yapısal riskleri taşımaktadır.

Geleneksel tarım toplumundan hızla sanayi toplumuna geçiş sürecinde bulunan Türkiye; sosyal ve ekonomik krizler, artan göç, kentleşme ve kentleşme sorunları nedeniyle tüm nüfusun yanında çocukların ve gençlerin yetişme, gelişme ve katılım koşulları yapısal risklere bağlı olarak sorunlar içermektedir. Eğitimde süreklilik, çalışma hayatına erken yaşta başlama, kimse-siz ve korumasız sokakta yaşayan ve sokakta çalışan çocukların bir alt kategori olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kesimlerde suça yönelme, çoklu madde kullanımı (uçucu madde, sigara, alkol) yaygınlaşmıştır. Eğitime devam eden aileli çocuklar arasında yaşam koşullarındaki yetersizlikler, ailenin ve okulun işlevsiz kalması ve olumsuz örneklerin etkili olması nedeniyle sigara kullanma ve uçucu maddeleri kullanma eğilimlerine yöneldikleri, çete yapısı içinde bir alt kültür oluşturarak organize oldukları gözlenmektedir. Ekonomik kriz sürecinde; artan işsizlik, gelir dağılımındaki yetersizlikler, ailenin yaşam kalitesindeki düşüş-

ler nedeniyle aile nüfus kompozisyonu içinde yoksulluğa, işsizliğe bağlı olarak alkol ve sigara kullanım eğiliminin yükseldiği gözlenmektedir. Türkiye’de madde kullanımı ve madde bağımlılığı alanında doğal ve sentetik yollarla üretilen yasa dışı uyuşturucu madde kullanımında esrar ve eroin ön sırayı almaktadır. Diğer sentetik madde ve psikotrop ilaçların kullanım eğilimleri düşüktür (www.tubim.gov.tr).

Ülke genelinde yasal ve yasal olmayan madde kullanım eğilimleri konusundaki değerlendirme ve gözlemler sorunun Türkiye’de birinci aşamada bulunduğunu göstermektedir. Bu nedenle, Türkiye ulusal politika ve stratejilerinde koruma ve önleme çalışmalarına öncelik vermektedir. Gelişmiş ülkelerle Türkiye karşılaştırması yapıldığında; gelişmiş ülkelerde sorunun ikinci aşamada bulunduğu, kullanım ve bağımlılık aşamasında olanlara yönelik yaklaşım ve hizmetlerin ön planda olduğu gözlenmektedir. Bu konuda, TUBİM tarafından 2006 yılında geliştirilen “Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele Ulusal Politika ve Strateji Belgesi” önemli bir kaynaktır.

Bu sonuç, Türkiye’ nin sorunla ilgili bulunduğu yer, eğilimler ve önlemler açısından diğer ülkelerden farklı politika ve stratejiler geliştirmesi gerekliliğini yapısal olarak öne çıkartmaktadır. Türkiye madde kullanım eğilimleri ile madde bağımlılığı yönlerinden gerçek durumu ortaya koymak açısından “Türkiye Profili”ni ortaya koyacak bir araştırma modelini hazırlamış olup, kaynak gereksinimi nedeniyle değerlendirme araştırmasını tamamlayamamıştır. Uyuşturucu ile Mücadele, Takip ve İzleme Üst ve Alt Kurulları ile Bilimsel Danışma Komitesinin 1996 yılından bu

yana çalışması önemli bir birikim ve deneyim sağlamıştır. Ulusal temas noktası olarak kabul edilen T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu yasal, idari ve kurumsal yapısını güçlendirme çalışmaları yanında AB sürecinde, Ulusal Programda madde kaçakçılığı ve bağımlılığı sorununun öncelikli olarak yer almasını başarmıştır.

MADDE KULLANIMI VE BAĞIMLILIĞINI ÖNLEME POLİTİKA ÖNGÖRÜLERİ

Politika öngörülere; yaklaşım, değerlendirme, yeni zorluklar, var olan yasal çerçeve, temel strateji, genel amaçlar ve hedefler, uygulamaya dönük amaçlar ve hedefler ve ulusal eylem planı kapsamı başlıkları altında bütüncül bir yaklaşımla geliştirilmiştir.

YAKLAŞIM

Türkiye yasa dışı madde kaçakçılığı ile madde kullanımı ve madde bağımlılığını önleme çalışmaları birbirini tamamlayan ve ortak mücadele oluşturduğu sinerjiyi güçlendirerek, ulusal eylemlerini sistemli, bütüncül, disiplinler arası, çok sektörlü ve ortak bir strateji geliştirme amacındadır. Türkiye; ulusal eylemlerine temel olacak politika ve stratejileri; toplumsal yapının özelliklerine, ortaya çıkan gereksinimlere ve yaşanan sorunlara göre dinamik ve esnek bir anlayışla geliştirmeyi, bu doğrultuda yasal, idari ve kurumsal yapılarına daha etkin bir mücadeleyi gerçekleştirecek düzeyde geliştirmeyi, taraf olduğu uluslararası sözleşme ve antlaşmalar doğrultusunda uluslararası sorumluluklarının gerektirdiği vizyon ve misyonla çok taraflı etkili ve verimli çalışmalar gerçekleştirmeyi ilke edinmiştir.

DEĞERLENDİRME

Türkiye'nin madde kaçakçılığı ile mücadelede, madde kullanımı ve madde bağımlılığını önleme çalışmalarına temel olan yaklaşımını bütünleyen ve geliştiren bir boyuttur. Değerlendirme metodolojisinin bilimsel çalışmalarda gerçekçi ve geçerli kriterlerinin geliştirilmesi çalışmalarına uluslararası düzeyde, Avrupa Birliği sürecinde katkı vermeye, bilimsel alanda ve uygulamalarda elde edilen ulusal birikimlerle evrensel düzeyde katkıda bulunma düşüncesi kabul edilmiştir. Türkiye'nin geçmiş dönemdeki ulusal politika ve strateji belgesi ve uygulamaları doğrultusunda geliştirilen bu yeni belge, ulusal düzeyde ilgili kurum ve kuruluşları bir öz değerlendirmeye yönlendirmiştir. Değerlendirme sonuçları makro düzeyde ülkenin güçlü yanlarının sergilenmesine ve geliştirilmeye açık olanların güçlendirilmesine önem ve öncelik verilmiştir. Türkiye, mücadele çalışmalarında değerlendirme metodolojisinin geliştirilmesinin bilincindedir. Bu alandaki birikimlerini güçlendirerek, Avrupa Birliği sürecinde, Avrupa Birliği politika ve stratejileri ile eylem planı) uygulamalarının değerlendirme çalışmalarına katılım ve katkı verme düşüncesindedir. Türkiye' deki bilimsel çevrenin, politika ve strateji geliştiren ulusal platform ve mücadele konusunda uygulayıcı olan kurumların EMCDDA ve Avrupa Konseyi Pompidou Grubunun öne çıkardığı değerlendirme çalışmaları modeline gereken katkıları vermeye hazırdır. Avrupa Birliği sürecinde olan Türkiye, adaylık aşamasında EMCDDA'nın ürettiği değerlendirme birikimlerini paylaşmaya ve birlikte çalışmaya açıktır¹.

YENİ ZORLUKLAR

Türkiye Avrupa Birliği sürecinde AB ile imzalanan ortaklık belgesi gereğince hazırladığı Ulusal Program kapsamında; madde kaçakçılığıyla mücadele ve madde bağımlılığını önleme konularındaki çalışmalarını kısa ve orta dönemde geliştirmeyi kabul etmiştir. AB Adalet ve İç İşleri Komisyonu ile gerçekleştirilen ulusal program uygulamaları konusundaki ortak çalışmalarda; yasal, idari ve kurumsal yapısını güçlendirme, ulusal politika ve strateji belgesini AB Eylem Planı ile uyumlaşması gereklidir.

Türkiye'nin tarihsel ve toplumsal birikimleri ve bu alanda elde ettiği başarılı sonuçlar nedeniyle EMCDDA ile işbirliğine girmesi ve üyelik sürecinin tamamlaması, Dublin Grubuna girmesi gündeme gelmiştir. Ayrıca Türkiye'nin önceki Ulusal Politika ve Stratejiler Belgesi' ne göre başlattığı ulusal eylem planını yeni Strateji ve Eylem Planına göre gözden geçirerek uygulaması gereklidir. Türkiye'nin ulusal program gereği, madde kaçakçılığı ile mücadelede etkili olan güçlü yapısı yanında madde kulla-

---

pa İzleme Merkezinin Çalışmalarına Türkiye Cumhuriyeti'nin Katılımı ile ilgili olarak Avrupa Topluluğu ve Türkiye Cumhuriyeti arasında yapılan uluslararası anlaşma, 26.08.2004 tarihinde Ülkemiz ve EMCDDA tarafından paraf edilmiş ve Anlaşma, AB tarafından 5 Haziran 2007 tarihinde kabul edilmiştir. Bu anlaşmanın kabulü ile birlikte, ülkemizin EMCDDA Bilim Komitesine üyelik için aday göstermesi ve EMCDDA Yönetim Kuruluna Asil Üyeliği yürürlüğe girmiştir. Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı Avrupa İzleme Merkezinin Çalışmalarına Türkiye Cumhuriyeti'nin Katılımı ile ilgili olarak Avrupa Topluluğu ve Türkiye Cumhuriyeti arasında yapılan uluslararası anlaşma 30 Ekim 2007 tarihinde taraflarca imzalanarak yürürlüğe girmiştir (www.tubim.gov.tr).

1 Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı Avru-

nımı ve bağımlılığını önleme konusundaki var olan kurumsal yapısını ulusal temas noktası olan ve ulusal platformu içinde barındıracak olan T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yasal, idari ve kurumsal yapısını güçlendirme çabasını tamamlayamamıştır4.

Ulusal Politika ve Strateji Belgesi, bu çalışma ile Avrupa Birliği Eylem Planı ile uyumlu hale getirmiştir. EMCDDA ile ilişkiler, 2001 yılı içinde AB Adalet ve İç İşleri Komisyonu ve Dışişleri Bakanlığımızın çabalarıyla başlatılmış, EMCDDA yönetici ve uzmanlarının Türkiye' deki ilgili kurumlar ile yaptığı temaslar ve değerlendirme raporu ile yeni bir aşamaya gelmiştir. Türkiye'nin EMCDDA'ya üyeliğinin sağlanması dönüşmesinin olgunlaşması, üyelik açısından tarafların karşılıklı görüşmeleri ve üyelik aidatlarının yeni kriterlerinin saptanmasından sonra Türkiye'nin üyelik ödentisinin belli olması, bu ödentinin karşılanmasında taraf olacak kurumun belli olması ve bu konuda AB'nin ve EMCDDA'nın anlaşmadan önce yardım ve desteklerinin açıklığa kavuşması konuları gündemde bulunmaktadır.

Önceden kabul stratejisi bu doğrultuda işlerlik kazanacaktır. Türkiye taraf ülke olarak, kendine özgü konumu, deneyim ve birikimleriyle Dublin Grubu'na girecek, katkı ve katılım sağlayacak nitelikleri taşımaktadır. Bu konuda Türkiye'nin resmi görüşü Dublin Grubu üyesi ülke olma doğrultusunda. İlgili tarafların ve AB Adalet ve İç İşleri Komisyonunun Mini-Dublin Grubuna Türkiye'nin girmesini gündeme getirmelerinin nedeni, gerekçesi ve ısrarları anlaşılabilir. Türkiye'nin Dublin Grubuna üyeliğinin gerçekleşmesi konusu ulusal program içinde orta vadede gerçekleştirilecek önlemler arasında yer almak-

ta olup, Türkiye bu konuda kendi kararlılığı doğrultusunda etkin çalışmalarını gerçekleştirmeye ve Dublin Grubuna üyeliğini kabul ettirmeye ilkece kararlıdır. Türkiye, AB eylem planıyla uyumlu olarak geliştirdiği bu yeni eylem planına göre 2000 yılında başlattığı İl Eylem Planını gözden geçirme ve ulusal aktivitelerini yeni bir anlayış ve dinamizmle gerçekleştirme kararlılığında5.

4EMCDDA yetkilerden oluşan bir heyet, Aile Araştırma Kurumu'nun faaliyetleri ve muhtemel bir proje için teknik yardım hakkında bilgi vermek, EMCDDA'nın faaliyetlerine Türkiye'nin katılım kapasitesinin teknik açıdan değerlendirilmesini yapmak amacı ile 2001 yılında ülkemizi ziyaret etmişlerdir. Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı'nın teknik, personel ve mali açıdan bu görevi üstlenmesini teminen gereken düzeye getirmek amacı ile ivedi kuruluş yasaının çıkarılmasının beklenmesi veya katılım çalışmalarının ara verilmeden sürdürülmesi için farklı bir kurumun belirlenmesi gündeme gelmiştir. Bu kez, Temas Noktası olarak, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı üzerinde durulmuştur. EMCDDA'nın istediği ölçekte uluslararası standartlarda veri sağlama kapasitesi bulunan, yurt dışında örgütlenmesini en iyi şekilde tamamlamış KOM Daire Başkanlığı'nın bünyesinde yer alan, TADOC (Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi), 16.05.2002 Başbakanlık Makamının yetkilendirmesi ile EGM-KOM Daire Başkanlığı-TADOC, EMCDDA Ulusal Temas Noktası olarak belirlenmiştir. TUBİM (Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi)işlevsel bir Ulu-

sal Temas Noktası olarak, KOM Daire Başkanlığı'na bağlı olarak kurulmuş ve faaliyetlerine devam etmektedir (www.tubim.gov.tr).

5Uzun zamandır, gerek ulusal yönden, gerekse uluslar arası açıdan eksikliği ciddi eleştirilere neden olan “ulusal uyuşturucu stratejisi”nin hazırlanması, TUBİM'in daha kuruluş yıllarında gerçekleştirdiği en önemli hizmetlerden biridir. TUBİM tarafından, ilgili tüm kurumların katkıları ile hazırlanan ve 2006–2012 yıllarını kapsayan “Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi” 20.11.2006 tarihinde Başbakanlık Makamı tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Strateji Belgesi'ne paralel olarak I. Ulusal Eylem Planı 2007 yılında hazırlanarak Başbakanlık Makamına imzaya sunulmuş ve onaylanarak uygulamaya geçilmiştir (www.tubim.gov.tr).

TÜRKİYE' DE VAROLAN YASAL ÇERÇEVE

Türkiye' deki yürürlükte olan ilgili mevzuat, madde kullanımı ve bağımlılığı bir halk sağlığı sorunu olarak kabul etmekte olup, önceliklerini bu doğrultuda geliştirmiştir. Türkiye; ulusal ve uluslararası düzeyde madde kullanımının ve bağımlılığının insan ve toplum sağlığına olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ve azaltmak için bilgilendirmeyi, sağlıklı yönde değer, tutum davranışların geliştirilmesine yönelik koruyucu ve önleyici çalışmaların örgün ve yaygın eğitim ortamlarında her türlü kitlerle iletişim araçları yoluyla gerçekleştirecek bir eğitim çalışması olarak görmektedir. Bu hedef doğrultusunda tüm nüfusun, kamuoyunun, risk gruplarının

ve onlarla ilgili tarafların bilgilendirilmesine etkili yollar geliştirmeyi ve uygulamayı ilke edinmiştir. Bu doğrultuda Türkiye; madde kullanımı ve bağımlılığı konusuna karşı halk sağlığı bilincinin yaygınlaştırılması için uluslararası düzeyde işbirliğine ağıktır.

Madde ticaretinin önlenmesi, pazarın ortadan kaldırılması, arzın önlenmesi ve talebin azaltılması için her türlü cezai yasal yaptırımların uygulanmasında ulusal mevzuatımız destek sağlamaktadır. Bu alanda uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi ve en iyi uygulamaların gerçekleştirilmesi düşüncesi benimsenmektedir.

Türkiye, Avrupa Birliği sürecinde Adalet ve İç İşleri alanlarında; madde ticaretini önleme, kaçakçılıkla savaş, madde bağımlılığını önleme konularında öncelik vererek etkili bir mücadele eylemi geliştirmeye kararlı olup, Avrupa Birliği Anlaşması çerçevesinde üyelik sürecinde gereken yasal, idari ve yapısal koşullarını daha ileriye götürmeye kararlıdır.

TEMEL STRATEJİ

Türkiye' de madde kaçakçılığı ile savaş, madde kullanımı ve bağımlılığı önleme, tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarına özel önem ve öncelik verilmesi stratejik bir hedef olarak kabul edilmiştir.

Temel amaç ve hedefleri belirleyen stratejinin bileşenleri; daha adil, huzurlu ve barışçıl bir toplum yaşamının gerçekleştirilmesi, toplumun mutluluğunu ve refahını engelleyen bir alan madde ticareti ve bağımlılığı sorununun değerlendirilmesi, halk sağlığını bozan, bedensel, zihinsel, sosyal sağlığın niteli-

ği yükseltme çabalarının bir gereği olarak madde ticareti ve bağımlılığı ile mücadele etmenin gerekliliğidir.

İnsanca gelişme stratejileri doğrultusunda; toplumun tüm nüfus kompozisyonunu oluşturan kesimleri tehdit eden bir sorun olarak ele alınması ve özellikle toplumun geleceği olan çocukların ve gençlerin insanca gelişme, yetişme, korunma ve katılım haklarının bir gereği olarak madde ticareti ve bağımlılığı ile mücadele edilmesi, tüm çocuklara ve gençlere, özellikle risk grubunda bulunanlara özel bakım, koruma ve yetişme hizmetlerinin ve gerekli tüm sosyal hizmetlerin sağlanması boyutları anlaşılmaktadır.

Çocuk ve gençlerle ilgili tüm tarafların sorumluluk üstlenecek bilgi, bilinç düzeyine ulaştırılmaları, gerekli eğitim, destek, yardım, bakım çalışmalarının sağlanması, ulusal düzeyde ilgili tüm tarafların etkin katılımıyla ulusal güç birliğinin sağlanması ve eyleme dönüştürülmesi benimsenen stratejinin eyleme dönük bir zorunluluğudur.

GENEL AMAÇLAR VE HEDEFLER

Genel amaçlar ve hedefler:

1. Madde ticareti, madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele konusu iç ve dış etkinliklerde öncelikli bir temel konu olmasını ulusal düzeyde gözetmek,
2. Ülkemizde arz ve talebin azaltılması için sistemli, bütüncül ve çok sektörlü bir ulusal yapının oluşturulmasına, dengeli ve sürdürülebilir bir mücadele gücünü geliştirmek,
3. Ulusal düzeyde mücadele çalışmalarına bilimsel yaklaşımlar ışığın-

da objektif, geçerliliği ve güvenilirliği yüksek, ölçülebilir sonuçların alınmasına ve değerlendirme çalışmalarının yapılmasına temel olacak veri tabanının oluşturulmasını ve ulusal bilgi ağının güçlendirilmesini sağlamak, verilerin derleme, analizi ve yorumlanması ile elde edilen bulguların ulusal ve uluslararası düzeyde kullanılması doğrultusunda yaygınlaştırmak,

4. Madde kaçakçılığıyla savaş, madde kullanımı ve bağımlılığı için uluslararası düzeyde Birleşmiş Milletler çerçevesinde UNDCP, UNGASS düzeyinde benimsenen ilkeler doğrultusunda uluslararası işbirliği çalışmalarına katılmak, Avrupa Birliği sürecinde, Türkiye' nin aday ülke olarak sergilediği çalışmalar içinde EMCDDA ve EUROPOL ile işbirliği çalışmalarını geliştirerek REITOX ağı içinde işlevsel olarak yer almak,
5. Ulusal strateji doğrultusunda ko-ruyucu ve önleyici yaklaşımlar tüm nüfusa ve özellikle risk grubundaki hedef kitlelere ve onlarla ilgili tüm taraflara bilgilendirme yoluyla eğitim çalışmaları yapmak,
6. Çocukların ve gençlerin her yönden yetişmiş, bilinçli, sorumluluk sahibi, üretken, yaratıcı, çok yönlü ve nitelikli insanlar olarak yetiştirilmesi için, çocuk ve gençlik politikalarını güçlendirmek, bu doğrultuda çocuklara ve gençlere Türkiye çapında yaygın hizmetleri geliştirmek ve işlerlik kazandırmak,
7. Mücadele için gerçekleştirilecek ulusal eylem planı uygulamalarında mevcut kaynakları harekete geçirmek, etkili ve verimli kullanmak, ulusal ve uluslararası düzeyde kaynak-

ları harekete geçirerek ulusal eylem planının gerçekleştirilmesinde yeni kaynaklar oluşturmak,

8. Türkiye mücadele konusunda taraf olduğu uluslararası taahhütleri ulusal eylem planını geliştirme ve uygulama aşamalarında uygulamaya dönüştürmek,
9. Madde kaçakçılığı ile savaş, madde kullanımını önleme alanında ulusal ve uluslararası düzeyde sergilenen etkinliklerin bir devamı olarak yeni politika ve stratejiler ile ulusal eylem planını yeni bir meydan okuma hareketi olarak tanımlamaktır.

UYGULAMAYA DÖNÜK AMAÇLAR VE HEDEFLER

"Türkiye Ulusal Eylem Planı"nın uygulamaya yönelik somut amaç ve hedefleri:

1. Bilgi altyapısını ve ulusal bilgi ağını güçlendirmek,
2. Toplum sağlığını korumak ve geliştirmek, talebin azaltılmasını sağlamak ve madde kullanımını önlemek,
3. Eğitim ve bilgilendirme kampanyaları yoluyla bilinçlendirmeyi yükseltmek,
4. Toplumsal öncelikler doğrultusunda yapısal araştırmalar yapmak elde edilecek bulgular doğrultusunda öncelikleri saptayarak eylem programları geliştirmek,
5. Madde ve psikotrop maddelerin kaçakçılığıyla savaş için etkinlikler organize etmek,
6. Madde kaçakçılığını ve kullanımını önlemek için uluslararası düzey-

de çok yönlü etkinlikler gerçekleştirmek, Avrupa Birliği sürecinde gelişen işbirliğine dinamik, işlevsel ortak yararlar gözetilen bir yapısalılık kazandırmak,

7. Geliştirilen İl Eylem Planını yeni yaklaşım ve stratejiler doğrultusunda değerlendirip, geliştirerek uygulamak,
8. Ulusal Eylem Planı ile Türkiye' deki mevcut yasal, idari ve kurumsal yapıları güçlendirmek, ulusal eylem kapasitelerini geliştirerek, kaçakçılığı ve kullanım önleyici yöntem ve teknikleri ilerletmektir. Ulusal çapta ve kentsel alanlarda koruma, önlemeye yönelik çalışmaların yeterlilik düzeyini arttırarak, önleyici koruyucu, eğitici, danışma, rehberlik verecek sosyal hizmet kurumlarının geliştirilmesini sağlamak tıbbi ve sosyal hizmet kurumlarının geliştirilmesini sağlamak tıbbi ve sosyal rehabilitasyon programlarını geliştirmek ulusal eylem planının önemli çıktıları olacaktır.

ULUSAL EYLEM PLANI KAPSAMI

Ulusal politika ve eylem çalışmalarıyla ilgili alt yapının ve ulusal bilgi ağını güçlendirilmesi, araştırma, eğitim ve hizmet çalışmalarının güçlendirilmesi için temel yaklaşımların oluşturulması, ulusal ve uluslar arası düzeylerde işbirliği anlayışının güçlendirilmesi öncelikli konulardır. Türkiye için toplum sağlığını korumak ve geliştirmek, talebin azaltılmasını sağlamak ve madde kullanımını önlemek öncelikli yaklaşımdır. Bu konularda temel oluşturacak açılımlar aşağıda sergilenmiştir.

Bilgi Altyapısını ve Ulusal Bilgi Ağını Güçlendirmek

1. Türkiye'nin madde kaçakçılığı ve kullanımı ile mücadele konusunda ki yeni yaklaşımı, geliştirilen politika ve stratejilerinde yer alan öngörüler doğrultusunda bilimsel ilkeler çerçevesinde gerçekçi ve geçerli model ve göstergeler aracılığıyla değerlendirme araştırmalarının yapılması, birikim ve deneyimlerden yararlanılması, iletişim ve yayım araçları ortamında kullanılabilir bilgi altyapısını güncelleştirmek,
2. Madde kaçakçılığını ve kullanımını önleme alanlarında çalışan bilimsel kurumların, bilim insanlarının, uygulayıcı kurum ve kuruluşlar ile görevli uzman ve diğer elemanların etkili ve verimli olarak yararlanabilmeleri ulusal bilgi ağını güçlendirmek,
3. AB sürecinde, EMCDDA ile işbirliği içinde; Türkiye'nin madde konusunda veri toplama, analiz etme, değerlendirme ve karşılaştırma süreç ve işlemlerine katkı verme kapasitesini güçlendirmek,
4. Madde kullanımının ve bağımlılığının halk sağlığına etkileri ve prevalansı konularında anahtar epidemiyolojik belirteçlerin Birlik Üyeleri arasında uyumunun sağlanmasına bilim ve uygulamadan elde edilen deneyimlerle katkıda bulunmak, REITOX ulusal odak noktalarının rollerinin geliştirilmesine yardımcı olarak bilgi ağı içinde dinamik, etkin, yapıcı ve geliştirici bir işlevsellik göstermek,
5. Türkiye'nin taraf ülke olarak REITOX ulusal odak noktaları ağı içinde gelecekte etkin bir konuma ulaşarak iş-

birliği sürecinde; madde bağımlılığı sonuçları ile ilgili verilerin düzenli bir biçimde toplanmasına, analizine, elde edilen bilgilerin yayılmasına, veri karşılaştırma yöntemlerinin geliştirilmesine, ortak belirteçlerin kullanılmasına katkıda bulunmak,

6. Madde kullanımının önlenmesi ve talep azaltılmasına yönelik sistemli, bütüncü ve bilimsel etkinliklerin geliştirilerek fayda-maliyetinin artırılmasına çaba göstermek, bu doğrultuda uluslararası düzeyde etkinlik gösteren kurum ve kuruluşlar ile karşılıklı ve etkili bir işbirliğine girmek temel yaklaşımdır.
7. EMCDDA ile ilişkilerin gelişim sürecinde, Merkezin izleme çalışmalarının tüm alanlarında; 2002–2004 yılları içinde geliştireceği etkinliklere, ulusal ve topluluk çapında strateji ve politika geliştirme çalışmalarına, madde arzının jeopolitiğine yönelik programlara, uluslararası sözleşme ve topluluk yasalarının uygulamaya dönüştürülmesine ve müktesebatin genişletilmesi çalışmalarına Türkiye taraf ülke olarak etkin katılacaktır.

Toplum Sağlığını Korumak ve Geliştirmek, Talebin Azaltılmasını Sağlamak ve Madde Kullanımını Önlemek

Türkiye için toplum sağlığını korumak ve geliştirmek, talebin azaltılmasını sağlamak ve madde kullanımını önlemek öncelikli yaklaşımdır. Bu yaklaşımın bileşenleri şunlardır:

1. Toplum sağlığının korunmasında disiplinler arası, çok sektörlü eğitim, araştırma ve hizmet üçgeninde birbirini tamamlayan ve geliştiren çalışmalara öncelik vermek,

2. Ulusal düzeyde ve iller düzeyinde deneyimlerin paylaşılması, iller düzeyinde işlerliği olan kurumlar, uzmanlar ve uygulayıcılar arasında işlevsel bir iletişim ağının oluşturulmasını sağlamak,
3. Tüm toplumda ve özellikle risk grubuna giren çocuklar ve gençler düzeyinde; madde ve psikotrop ilaç kullanımında eğilimleri en aza indirmek,
4. Sigara ve alkol kullanımında erken yaşlarda başlama eğilimlerini önleyici çalışmalar sergileyerek 18 yaşın altındaki çocuklarda her türlü madde kullanma eğilimlerinde belirgin bir azalma sağlamak,
5. Çocukların ve gençlerin çocuk hakları sözleşmesi ilke ve standartlarına göre eğitim yoluyla, nitelikli, bilinçli, sorumluluk sahibi gençler olarak yetiştirilmesi olanaklarını kırsal ve kentsel alanlarda geliştirmek,
6. Gençlerin toplumsal yaşam içinde gelişme, katılım ve barış ilkele-ri doğrultusunda yetiştirilmeleri için sosyal, kültürel, sportif, sanatsal aktivitelere katılma koşullarını geliştirmek için yasal, idari ve kurumsal önlemler alarak çocuklarda ve gençlerde bireysel ve toplumsal yaşamın güzelliğinin estetik bilim yoluyla kavranılması, paylaşma, dayanışma ve birlikte yapma olanaklarının geliştirilmesini sağlamak talebinin azaltılmasında öncelik verilecek uygulama öngörülerini geliştirmek,
7. Ergen ve gençler arasında bedensel, cinsel, sosyal ve kültürel gelişme vizyonlarının örgün ve yaygın eğitim içinde geliştirilmesi doğrultusunda, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, HIV/AIDS, Hepatit C gibi hastalıklar konularında bilgi ve bilincinin gelişmesine çaba göstermek,
8. Risk grubunda bulunan çocuklara ve gençlere götürülecek hizmetlerde karşılaşılan temel zorlukları aşmak için aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirmek,
9. Madde kullanımını önleyecek en iyi uygulamaları tanımlamak, kentsel yapıda ve yaşanan sosyal çevre içinde akran etkinliklerini yerinden yönetim ilkelerine göre gerçekleştirmek ve hedef gruplar için oluşturulan önleyici yaklaşımı, programı, proje ve uygulama modelini desteklemek,
10. İlköğretimden başlayarak üniversite eğitimi de dahil olmak üzere örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okul-aile-öğretmen ve öğrenci işbirliği içinde çocukların ve gençlerin sorunlarına öğretmen, psikolog ve sosyal çalışmacı gibi uzmanlar yoluyla erken dönemde tanı konulması, destek, yardım, rehberlik hizmetleri yoluyla önleme çalışmalarının gerçekleştirilmesi için gerekli yasal idari ve kurumsal düzenlemeler gerçekleştirmek,
11. Madde bağımlılarının akut ve kronik aşamalarında tıbbi ve sosyal yönden rehabilitasyonlarının sağlanması, eski madde kullanıcılarının topluma yeniden kazandırılması için etkili bir sosyal rehabilitasyon sisteminin geliştirilmesi, bağımlılar ile eş ve çocuklarını da kapsayan topluma yeniden etkin katılmalarını sağlayacak sosyal destek ve koruma programlarının uygulamaya dönüştürülmesi,

12. Türkiye' de iç ve dış göç süreçleri ile turizm hareketliliği içinde madde ticaretinin ve kullanımının önlenmesi için önleyici, koruyucu ve rehabilite edici çalışmaları geliştirmek, 13. Madde bağımlılarının tıbbi tedavileri sürecinde "yerine koyma tedavisi"nin daha kaliteli bir düzeye getirilmesi için eroine göre dört kat daha fazla bağımlı yapıcı özelliği olan methadone ve benzeri ilaçlar idame uygulamasının yapılması yanında, yeni uygulamalara geçilmesinin araştırılması,
14. Trafikte; sürücülerin sigarasız ve alkolsüz bilinçli sürücüler olarak yer alması için, alkollü araç kullanma eğiliminin önlenmesi için yaygın ve etkin çalışmalar gerçekleştirilmesi,
15. TCK kapsamında yasadışı madde kullanıcıların suçlu olarak ele alınması yaklaşımının yol açtığı sorunları gidermek için hasta olarak da kabul edilmeli ve tedavileri konusunda etkili önlemler alınması,
16. Hükümlülerin bulunduğu cezaevi ortamlarında madde kullanımı eğilimini önlemek ve bağımlılığı en aza indirmek için gerekli psiko-sosyal çalışmalar geliştirilmesi,
17. Uçucu madde bağımlılığını önlemek için eğitim ve çalışma yaşamında bulunanlara koruyucu önlemlerin etkili olarak uygulanması sürdürülmesi,
18. Madde kullanımını önlemeye yönelik programların uygulanmasında; halk sağlığını destekleyen ve geliştiren programlar eşgüdüm içinde eşzamanlı olarak uygulanması,
19. Toplum sağlığını geliştiren, risk grubundaki çocuklar ve gençleri de

kapsayan bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal sağlığı geliştirici programlar için yeni yaklaşım, ilke ve stratejiler belirlenecek, kaynakların etkin ve verimli kullanımı sağlanacaktır. Toplum sağlığını geliştirme politikaları uygulamalarında; sağlığı geliştirme için bilgiyi arttırmak, sağlığı tehdit eden koşullarda acil önlemleri almak ve sağlık göstergelerini toplumun sağlığını geliştirme ve hastalıkları önleme yaklaşımıyla uygun hareket etmek yoluyla çalışmalarını bütünleştirmek gereklidir.

Araştırma-Eğitim ve Hizmet Çalışmalarını Güçlendirmek

Araştırma ve Hizmet

Madde kullanım eğilimini azaltmak için gerçekleştirilecek değerlendirme araştırmalarında temel öncelikler şunlardır;

1. Gerçekçi ve geçerli göstergelere sahip toplumsal yapıya uygun modellerle tasarlanmış araştırma ve pilot projeleri desteklemek ve değerlendirmek,
2. Madde kullanım eğilimlerinin ülke profilini ve risk gruplarını ortaya çıkaracak düzeylerde erken ve gerçekçi yollarla saptamak, önleme etkinliklerini değerlendirme araştırmalarının bulgularına göre yenilemek,
3. Daha etkin uygulama yaklaşımlarını ortaya koymak, önleme etkinlikleri ölçülebilir kriterler doğrultusunda gerçekleştirmek, etkinlikleri ulusal ve yerel düzeylerde "etkinlik değerlendirme çalışmaları" ile ortak verilere dönüştürmek,

4. Ulusal bilgi ağı içinde kullanıma sunmak, uluslararası kuruluşlar ve çalışmalar ile ulusal çalışmalar arasındaki bağlantıları karşılıklı olarak geliştirmek, yöneltmek ve yönlendirmek, 5. Avrupa Birliği sürecinde Birlik kurum ve kuruluşları ile üye ülkeler düzeyinde diyalogu, ortak çalışma kültürünü geliştirmek,
6. EMCDDA tarafından hazırlanan "Önleme Projelerini Değerlendirme İlkeleri" ni göz önünde tutarak risk gruplarına ve hedef gruplara yönelik önleyici ve koruyucu bilgilendirme ve eğitim projeleri geliştirmek ve
7. Uluslararası ve bölgesel önleme çalışmalarını; uluslararası konjonktürde ülke yapılarında meydana gelen değişimler açısından gözden geçirerek güçlendirmek, bilgi ağlarına süreklilik kazandıran parasal kaynakları harekete geçirmek.

Eğitim ve Hizmet

Madde bağımlılığını önlemeye yönelik eğitim programlarını ülke düzeyinde nicel ve nitel yönlerden geliştirerek yaygınlaştırmak, eğitim yaklaşımlarında yenilikçi ve yaratıcı stratejilere yönelmek ve eğitim çalışmalarına bütüncü ve tamamlayıcı topluma yönelik etkinlik mekanizmalarını harekete geçirmek önemlidir. Eğitim ve bilgilendirme kampanyaları yoluyla bilinçlendirmeyi yükseltmek için gerçekleştirilecek çalışmalarda; madde bağımlılığı konusunda eğitim materyali ve yöntemleri oluşturmak, geliştirmek yoluyla bilgiyi arttırmak, insanların madde karşısında bilinçli ve sorumlu bir yaklaşım geliştirme başarılarını arttırmak için değer, tutum ve davranış değişikliği yapmak öne çıkartılacaktır. Gençleri ve ailele-

ri eğitimin merkezinde ele almak madde kullanımı ile mücadele eğitiminin en önemli stratejisidir.

Medya ve Eğitim

Madde kaçakçılığını önleme çalışmalarında medyanın eğitici, bilgilendirici bir eğitim işlevini yerine getirmesi eğitim stratejisinin temelini oluşturur. Medyanın görsel ve yazı ortamlarında etkili olabilmesi için soruna medyanın yaklaşım geliştirmesi işlevlerinin birlikte tartışılarak güçlendirilmesi gereklidir. Yayın süreçlerinde ve kampanya dönemlerinde topluma verilecek mesajların amaç ve hedeflere uygun olarak belirlenmesi zorunludur. Medyanın olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması için tüm yayın kurumları ile etkili bir iletişime girilmesi, ulusal bilgi ağı içinde medyanın etkin bir rol oynaması sağlanmalıdır. Medya' da ve internet ortamında önleyici programlar oluşturulması için ilgili kurumların proje çalışmalarını güçlendirmek önemlidir. İnternet gibi yeni iletişim sistemlerinin madde kötüye kullanımı, üretimi ve kaçakçılığında kullanma konusunda yasal, idari ve kurumsal önlemler almak, internet kullanıcılarını bilgilendirmek gereklidir.

Araştırma Öncelikleri

Gerçekleştirilecek araştırmalarda öncelikler şunlar olmalıdır:

1. Madde kullanımı ya da madde kötüye kullanımı konusunda psikolojik, sosyal ve ekonomik faktörleri belirlemek,
2. Madde kötüye kullanımının uzun, orta ve kısa modellerde yol açacağı toplumsal sonuçların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmak,

3. Daha etkili korunma, önleme, tedavi ve sosyal rehabilitasyon stratejilerinin geliştirilmesine ve yeni programların hazırlanmasına destek olmak,
  4. Araştırmalarda yaşam kalitesinin yükseltilmesi, yaşam kaynaklarının etkin kullanımının sağlanması doğrultusunda; madde talebinin azaltılması ve tedavisine araştırma ve rehabilitasyon, morbidite, mortalite çalışmaları, tedavi sonuçları, eş, hastalık, davranış ve risk grupları gibi yapılandırılmış biyomedikal destek de dahil olmak üzere olan biyomedikal yaşam, madde kullanımı ve bağımlılığının sosyo-ekonomik ve sağlık yönünden ele alınmasına öncelik vermek,
  5. Araştırmalarda çocuklar, gençler ve diğer duyarlı gruplar, madde kullanım modelleri, sosyal etkinlikler, madde kullanımı ve bağımlılığının ekonomik maliyeti önleme, çevresel belirleyiciler ve toplumsal algılaşma gibi konulara yer vermek ve fizyolojik belirleme, madde profilinin çıkartılması ve maddenin öncüllerinin, çözücülerinin biyolojik monitörizasyonunu ele almak,
  6. Madde kullanımı ve sonuçları konularında politika modelleri oluşturma ve sosyo-ekonomik analizleri geliştirmek için Avrupa Bilgi Ağı çerçevesinde EMCCDDA ile birlikte geliştirilecek çalışmalara temel oluşturan, katkıda bulunan ve göstergeleri güçlendiren niteliklere öncelik vermektedir.
1. Paylaşılmış sorumluluk,
  2. Bütüncül, sistemci, disiplinler arası, çoğulcu ve dengeli bir yaklaşımın gerektirdiği sorumlulukla hareket etmek, madde kontrolünü ana gelişmesiyle bütünleştirmek, ülkelerin sosyo-ekonomik gelişme politikalarını destekleyen ve tamamlayan bir boyut olarak görmek,
  3. Arz ve talebin azaltılmasında bütüncül, sistemci ve çok sektörlü yaklaşımla eğilmek, demokrasi ve insan hakları kültürü insanca gelişme politikaları doğrultusunda insan odaklı yaklaşımlarla sorunu ele almak, çok taraflı yaklaşımları desteklemek, geliştirmek ve uygulamaya dönüştürmek,
  4. Birleşmiş Milletler düzeyinde Avrupa Birliği kapsamında ve diğer bölgesel oluşumlar ve ikili ilişkiler içinde Türkiye'nin madde kaçakçılığı ve kullanımı ile mücadele gücünü uluslararası düzeyde ortaya koymak,
  5. Türkiye'nin dünya devleti olarak uluslararası alanda politika oluşturma ve uygulama ortamına etkin katılımını sağlamak, tüm dünya' da ve çok yönlü işbirliği ve ilişkiler içinde özgürlüğün, güvenliğin ve adaletin yaygınlaşmasına katkıda bulunmak ve uluslararası platformda yapıcı, geliştirici, yaratıcı, araştırmacı, üretken bir uluslararası diyalogun geliştirilmesine yardımcı olmak,
  6. Türkiye'nin uluslararası düzeyde işbirliği yapmak ve ortak çalışma kapasitesini güçlendirerek barışın gelişmesine ortam hazırlamaktır.

Uluslararası İşbirliği ve Etkinlik

Türkiye uluslararası işbirliğini aşağıda belirlenen temel ilkeler doğrultusunda geliştirmelidir:

KAYNAKÇA

Commonwealth of Australia Ministerial Council on Drug Strategy. (1998) *National Drug Strategic Framework 1998-99 to 2002-03*, Building Partnerships, Strategy To Reduce the Harm Caused By Drugs In Our Community, Caberra.

Council of the European Union. (2000) EU-Action Plan on Drugs 200-2004, Brussels.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1998) Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme İçin Ulusal Politika ve Stratejiler Belgesi, Ankara.

Europäische Gemeinschaften, (1998) Die Europäische Union im Kampf gegen Drogen, Luxemburg.

Europäische Beobachtung stelle Für Drogen und Drogensucht. (2000) Jahresbericht über den Stand der Drogenproblematik in der Europäischen Union, Luxemburg.

Ministry of Health. (1998) National Drug Policy, a National Drug Policy for New Zealand. 1998-2003, Wellington, New Zealand.

Pompidou Group-Council of Europe and Jellied Con sultancy. (1998) *Handbook Prevention, Alcohol, Drugs and Tobacco*, Jaap van der Stel (edit), Strasbourg.

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2001) *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2001 Raporu*, Ankara.

United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention. (1999) *The Drug Nexus in Africa*, Vienna.

United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention. (1999) *Drug Abuse Rapid Situation Assessments and Responses*, Vienna.

UNDCP Regional office for South Asia. (1998) *Drug Demand Reduction Report*, New Delhi, India.

(www.tubim.gov.tr)